

prof. JUDr. Jaroslav Ivor, DrSc.
Fakulta práva, Paneurópska vysoká škola

Oponentský posudok

na dizertačnú prácu JUDr. Vladimíra Pelca: „Trestný čin legalizácie výnosov z trestnej činnosti“

Na základe menovania dekanom Právnickej fakulty UK v Prahe za oponenta dizertačnej práce JUDr. Vladimíra Pelca, predkladám oponentský posudok na prácu, ktorá bola spracovaná v rámci vedeckého (grantového) projektu „Trestný čin praní peňazí (hmotné právni aspekty, tzv. legalizácie výnosov z trestné činnosti)“ financovaného grantovou agentúrou UK v Prahe (projekt č. 689712).

Oponovaná dizertačná práca JUDr. Vladimíra Pelca je monotematická práca prezentujúca výsledky jeho vlastnej vedeckej práce na záver doktorandského právnického štúdia. Téma jeho dizertačnej práce je nanajvýš aktuálna. Komplexne spracúva problematiku trestných činov legalizácie výnosov z trestnej činnosti podľa § 216 a § 217 českého trestného zákonníka. Tak ako autor správne konštatuje, pranie peňazí je zložitý protispoločenský fenomén, ktorého skúmanie si vyžaduje multidisciplinárny prístup. Autor prioritne presadzuje pohľad trestnoprávny – hmotnoprávny, doplnený o významné kriminologické poznatky, pričom však v primeranom rozsahu využíva i netrestné právne odvetvia, ekonomické, finančné, či sociologické aspekty.

Štruktúra dizertačnej práce korešponduje s jej názvom. Práca je pomerne rozsiahla, celý text má 300 strán rozčlenených do siedmich kapitol. Všetkých sedem kapitol tvorí systémovo integrovaný celok. Kapitoly spĺňajú aj požiadavku ich vzájomnej koherentnosti a konzistentnosti. Rovnaké platí aj štruktúrovaní samotných kapitol, teda o ich členení na subkapitoly. Práve vhodne volená štruktúra posilňuje prehľadnosť riešenia problémov a tým aj presvedčivosť predkladaných názorov. V súvislosti so štruktúrou práce je však potrebné kriticky poznamenať netradičné zaradenie úvodu a záveru ako samostatné kapitoly práce.

Autor vychádza zo širokého rozsahu odborných informačných zdrojov, ktoré sú ako z domácich, tak i zahraničných odborných prameňov s výrazným zastúpením českej a zahraničnej judikatúry a internetových zdrojov. S použitými informáciami pracuje korektne, dôsledne a výsledkom je rozsiahly citačný index.

Dizertačná práca je napísaná kultivovaným odborným jazykom vedy. Autor dôsledne a presne využíva odbornú terminológiu, myšlienky sú formulované jednoznačne, presne a zrozumiteľne aj pre širšiu (nie výhradne odbornú) verejnosť, bez toho, že by odborne náročné problémy boli neprípustne zjednodušované.

V úvode svojej práce autor načrtáva najaktuálnejšie otázky skúmanej problematiky najmä z pohľadu zákonných znakov skúmaných trestných činov (subjekt, subjektívna stránka, objekt a objektívna stránka). Ako už bolo uvedené, správne konštatuje potrebu multidisciplinárneho prístupu pri spracovávaní témy, avšak zároveň jednoznačne akcentuje juridický prístup. Použitie metód spracovania je pestré a adekvátne úrovni kvalifikačnej práce (analytické, syntetické, historické, veľmi rozšírené sú komparatívne metódy). Osobne v úvode práce postrádam jednoznačnejšie formulovanie vytýčeného cieľa, ktorý možno len odvodiť z ďalšieho textu, avšak nemožno ho nahradiť len prezentovanou využiteľnosťou práce v trestnoprávnej teórii i aplikačnej praxi.

V druhej kapitole „Fenomén prania peňazí“ dôsledne analyzuje prepojenie prania špinavých peňazí s organizovaným zločinom, financovaním terorizmu a kriminalitou „bielych golierov“. Veľmi významné sú prezentované dôsledky prania špinavých peňazí, jednak cez dôsledné „zametanie stôp“ po už spáchanej trestnej činnosti až po ekonomické a finančné následky a existenciu tzv. šedej ekonomiky štátu. Nielen pre trestnoprávnu teóriu, ale osobitne aplikačnú prax je významné členenie jednotlivých fáz prania špinavých peňazí: umiestnenie, rozvrstvenie, integrácia. S týmito pojmi a členením pracuje i v ďalších častiach práce. Súčasťou kapitoly je i vývoj medzinárodnoprávnej úpravy boja proti praniu špinavých peňazí vo svetovom i európskom priestore. Zároveň je dôležité zaradenie tohto protispoločenského fenoménu v systéme trestného práva hmotného. Veľmi správny postreh (dosiaľ málo prezentovaný) formuluje autor v súvislosti trestného činu prania špinavých peňazí a zásad *ne bis in idem* a *nemo tenetur*. Táto prezentácia by si snáď zaslúžila i širšie rozvedenie.

Tretia kapitola prináša prehľad českej právnej úpravy zameranej proti praniu peňazí. Autor analyzuje prvú právnu úpravu v trestnom zákone z roku 1961 (§ 251a) novelou účinnou od 1. 1. 1992 ako súčasť trestného činu podielníctva. Pokračuje v analýze novej skutkovej podstaty trestného činu legalizácie z výnosov z trestnej činnosti podľa § 252a účinnej od 1. 7. 2002. V týchto intenciách je významná podrobná kritická analýza jednotlivých skutkových podstát v historickom vývoji skúmaného trestného činu až po súčasný trestný kódex. Veľmi dôležitá je i mimotrestná právna úprava zameraná proti praniu peňazí.

V štvrtej kapitole, ktorá tvorí svojím rozsahom i obsahom jadro celej práce možno súhlasiť s autorovým názorom na terminologický (pojmový) problém názvu trestného činu legalizácia z výnosov z trestnej činnosti a pojmu pranie peňazí. Argumentácia proti prvému názvu používanému iba v českej a slovenskej právnej úprave je správna z juridického, gramatického výkladu i komparácie so zahraničím. Veľmi trefne autor poukazuje na absenciu spodnej hranice

trestnosti u menej závažných trestných činov aj napríklad v prípadoch „prania“ výnosov nepatrných hodnôt.

V obsahovej charakteristike trestného činu prania peňazí autor veľmi správne vystihol jeho dve najdôležitejšie vlastnosti a to posterioritu (následnosť) a tzv. ontologickú náväznosť na hlavný trestný čin. V súvislosti s posterioritou exaktne vylučuje posudzovanie hlavného trestného činu a prania špinavých peňazí ako jednočinného súbehu.

V ďalších častiach kapitoly podrobne analyzuje jednotlivé zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu prania peňazí. Prisvedčiť možno autorovmu názoru, že z hľadiska objektu tohto trestného činu by mal byť primárny záujem na riadnom výkone spravodlivosti a až sekundárnym majetkové či hospodárske záujmy. Zároveň zdôrazňuje potrebu presného vymedzenia objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu na príklade českej a slovenskej konštrukcie, resp. vymedzenia jednotlivých protiprávných spôsobov „prania peňazí“. Upozorňuje tiež veľmi vecne a argumentačne správne na viaceré teoretické, výkladové nejasnosti, nejednotné názory a aplikačné ťažkosti a problémy. Odvážne polemizuje i s názormi a stanoviskami niektorých právnych teoretikov, ale i rozhodnutiami či stanoviskami Najvyššieho súdu ČR, resp. Najvyššej štátnej zástupkyne.

V piatej kapitole práce autor správne upozorňuje na chybné legislatívne nastavenie sadzieb trestu odňatia slobody pri trestnom čine podľa § 216 TZ. Kritizuje oprávnenú miernosť trestov (napríklad aj v porovnaní so slovenskou úpravou, kde sú evidentné zásadné rozdiely). U najzávažnejšej formy prania peňazí je v ČR predpokladaný maximálny trest odňatia slobody vo výške 8 rokov, v SR u trestného činu podľa § 233 TZ až 20 rokov. Veľmi zaujímavý názor autor prezentuje na protiústavnosť trestu prepadnutia majetku podľa českej a slovenskej úpravy vo vzťahu k EÚ a to nielen vo vzťahu k praniu peňazí. Na diskusiu je i názor autora a jeho podnet de lege ferenda na zavedenie tzv. rozšíreného prepadnutia vecí, v ktorom sa nechal inšpirovať nemeckou právnou úpravou.

Šiesta kapitola je venovaná trestnej zodpovednosti právnických osôb s dôrazom na trestný čin prania peňazí. V jej úvode autor prezentuje viaceré teoretické i aplikačné problémy zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb v ČR, ktorý je účinný už viac ako 4 roky. Hoci prezentuje značné teoretické i praktické vedomosti uvedenej problematiky, oprávnenou kritikou viacerých inštitútov a ustanovení zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb sa však odklonil od hlavnej témy prania špinavých peňazí. V tejto súvislosti autor vecnými argumentmi prezentuje záver: „právna úprava TZPO trpí zásadnými koncepčnými nedostatkami“. Súčasťou kapitoly je však i prezentácia odlišností trestnej zodpovednosti za pranie špinavých peňazí medzi právnickými a fyzickými osobami. Oceniť je potrebné veľmi podrobnú analýzu pojmu

„spravodlivého požadovania“ od právnických osôb v rámci teoretických úvah a kritiky zákona TZPO de lege lata.

V závere možno v zásade súhlasiť s odvážnou konštatáciou autora, že jeho dizertačná práca je prvou česky písanou monografickou štúdiou, ktorá sa vyčerpávajúcim spôsobom zaoberá trestným činom legalizácie výnosov z trestnej činnosti. Štúdia prezentuje hmotnoprávne aspekty problematiky, pričom neopomína ani najdôležitejšie kriminologické pohľady (dôvody, pôvod prania peňazí, typológia páchatel'ov, fázy a charakteristika tohto procesu a spôsoby prania špinavých peňazí). Neopomína ani nevyhnutnú a potrebnú mimotrestnú úpravu zameranú proti praniu peňazí.

Celkovo možno posudzovanú prácu oceniť z viacerých hodnotiacich kritérií. Je mimoriadne aktuálna, v určitom zmysle systémovo ucelená a výnimočná i jej komplexnosťou. Prezentované závery, návrhy a odporúčania sú zmysluplné a využiteľné de lege ferenda. Osobitne treba okrem prínosu a zhromaždenia veľkého množstva informácií a poznatkov v ucelenej práci oceniť vlastný vklad autora do skúmanej problematiky. Odvážne zaujíma stanoviská k jednotlivým inštitútom, pričom však napriek tomu, že niektoré sú schopné vyvolať ďalšiu odbornú diskusiu, sú jasne, zrozumiteľne a vecne vyargumentované a autor v nich osvedčil bohaté vedomosti skúmanej problematiky. Jeho závery sú podopreté i informáciami komparatívneho charakteru z viacerých zahraničných úprav. Najvýznamnejší prínos práce považujem sústredenie zásadných a aktuálnych poznatkov k trestnému činu legalizácie výnosov z trestnej činnosti resp. prania peňazí vôbec, prezentovanie zásadných teoretickoprávnych i aplikačných problémov, no najmä veľmi významné a fundované návrhy na úpravu najdôležitejších inštitútov de lege ferenda. Autor zaujal svoj postoj k pojmu „legalizácie príjmov z trestnej činnosti“, resp. „pranie peňazí“, ktoré jednoznačne správne favorizuje. Žiadalo by sa však zaujať i stanovisko k pojmu „pranie špinavých peňazí“, ktorý je taktiež vyžívaný v právnej i ekonomickej teórii i informačných prameňoch autora.

Cieľom doktorandského štúdia je okrem iného pripraviť študenta pod vedením školiteľa na samostatnú tvorivú vedeckú prácu. Zastávam názor, že JUDr. Vladimír Pelc svojou dizertačnou prácou, ktorá obsahom i formou naplňa všetky požiadavky pre kvalifikačné práce tohto druhu, svojím bádáním a tvorivou činnosťou prispel k rozvoju vedeckého poznania v odbore trestného práva.

Na základe horeuvedených konštatovaní, hodnotení a záverov posudzovanú dizertačnú prácu *o d p o r ú ě a m* na obhajobu pred príslušnou komisiou pre obhajobu dizertačných prác.

V Bratislave dňa 15. augusta 2016

prof. JUDr. Jaroslav Ivor, DrSc.